

VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

244

Temeljem članka 61. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/03) i članka 8. stavak 4. Zakona o prostornom uređenju ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/02), Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na prijedlog Federalne uprave civilne zaštite i Federalnog ministarstva prostornog uređenja i okoliša, donosi

UREDBU

O MJERILIMA, KRITERIJIMA I NAČINU IZGRADNJE SKLONIŠTA I TEHNIČKIM NORMATIVIMA ZA KONTROLU ISPRAVNOSTI SKLONIŠTA

I - OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovom uredbom, sukladno zakonu, utvrđuju se mjerila i kriteriji o načinu izgradnje skloništa i tehnički normativi za kontrolu ispravnosti skloništa, područja gdje se trebaju graditi skloništa, kao i uvjeti za izgradnju i održavanje skloništa na području Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija).

Pri planiranju, projektiranju i izgradnji skloništa primjenjivat će se odredbe Zakona o prostornom uređenju ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/02), Uredbe o jedinstvenoj metodologiji za izradu dokumenata prostornog uređenja ("Službene novine Federacije BiH", broj 63/04).

Članak 2.

Skloništem, u smislu ove uredbe, podrazumjeva se dvonamjenski objekt ili poseban objekt koji se koristi za zaštitu ljudi i materijalnih dobara od zračnih, raketnih, topničkih, minobacačkih i drugih napada, upotrebe radijacijskih, kemijskih i bioloških sredstava, odnosno nastanka opasnosti od tih sredstava usljed tehničko - tehnoloških nesreća kao i za smještaj evakuiranih građana u slučaju prirodne i druge nesreće.

Skloništa iz stavka 1. ovog članka grade se kao skloništa osnovne zaštite i kao skloništa dopunske zaštite.

Članak 3.

Skloništa se, u pravilu, grade u sklopu objekata ili kao posebni objekti.

Kao dvonamjenski objekt, odnosno dvonamjenska prostora, u smislu ove uredbe, smatra se građevinski objekt, odnosno dio građevinskog objekta koji se u miru može koristiti za određene gospodarske ili druge namjene, a u ratu za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara.

Organiziranje prostora i opreme skloništa za mirnodopske namjene mora biti prilagođeno brzom uklanjanju (montažno - demontažni elementi prilagođeni jednostavnom manipuliranju), tako da se u slučaju opasnosti sklonište može odmah prilagoditi uvjetima korištenja za sklanjanje ljudi i materijalnih dobara.

II - PLANIRANJE I IZGRADNJA SKLONIŠTA

Članak 4.

Potrebe za izgradnju skloništa utvrđuju se temeljem procjene ugroženosti područja kantona, odnosno područja općine od ratnih dejstava ili određenih prirodnih i drugih nesreća i potrebe za sklanjanjem ljudi i materijalnih dobara koja mogu biti u ratu ugrožena ratnim dejstvima, a u miru određenim prirodnim i drugim nesrećama.

Temeljem procjene iz stavka 1. ovog članka, dokument koji se odnosi na prostorno uređenje obvezno sadrži i prilog o

skloništima koji obuhvata detaljne urbanističko-tehničke uvjete izgradnje skloništa usklađene s razinom dokumenta prostornog uređenja.

Prostorni plan kantona definira razmještaj skloništa na području kantona sa makrolokacijom, vrstom i orijentacionim kapacitetom.

Prostorni plan općine, odnosno grada i prostorni plan područja posebnih obilježja (ukoliko je definirana gradnja ovog objekta u dokumentu koji razrađuje šire područje) definira lokaciju, vrstu i kapacitet ovih objekata, u pokazateljima koji su sukladni razini prostornog plana.

Urbanistički plan temeljem preuzetih podataka iz dokumenta prostornog uređenja šireg područja detaljnije razrađuje, pored navedenih podataka i zone gravitacije, otpornost i td.

Regulacioni plan, ukoliko obuhvata lokalitete sa objektima u kojima se treba da grade skloništa detaljno razrađuje podatke iz stavka 2. ovog članka, a naročito: lokaciju sa pripadajućom parcelom, gabarite objekta sa građevinskim i regulacionim linijama, jasno naznačene prilaze, infrastrukturnu povezanost i druge temeljne podatke o objektu.

Urbanistički projekat u okviru idejnih rješenja svih objekata razrađuje i idejno rješenje skloništa (ukoliko je projektom obuhvaćeno), a u skladu sa uvjetima prezentiranim iz plana šireg područja.

Suglasnost na planove iz odredaba ovoga članka koji se odnose na skloništa daje kantonalna uprava civilne zaštite u suradnji s kantonalnim tijelom uprave koje je nadležno za poslove prostornog uređenja kantona.

Članak 5.

Za javna skloništa mogu se koristiti pogodni podzemni javni i komunalni objekti koji su prilagođeni za tu namjenu.

Podzemnim komunalnim objektima, u smislu ove uredbe, smatraju se: podzemni prolazi, javni podzemni parking prostori i garaže, tuneli, podzemni dijelovi željezničkih stanica i stanica javnog gradskog prometa i drugi pogodni komunalni objekti.

Članak 6.

Investitor prilikom izgradnje objekata iz članka 5. ove uredbe, obavezan je te objekte prilagoditi i za potrebe sklanjanja ljudi i materijalnih dobara.

Za objekte iz članka 5. ove uredbe, urbanističko - tehničke uvjete u izvedbenom planu utvrđuje kantonalno tijelo uprave nadležno za prostorno uređenje, uz prethodno pribavljeno mišljenje kantonalne uprave civilne zaštite.

Članak 7.

Skloništa se grade temeljem izvedbene projektne dokumentacije.

Projektna dokumentacija mora biti urađena na način definiran čl. 24. do 29. Zakona o građenju ("Službene novine Federacije BiH" broj 55/02).

Članak 8.

Kanton može povjeriti vođenje stručnih poslova vezanih za reviziju i ovjeru projekata skloništa odgovarajućem stručnom tijelu ukoliko nema stručno tijelo koje može kvalificirano da obavlja ove poslove.

Troškove pregleda projektne - tehničke dokumentacije snosi investitor.

Članak 9.

Na izgrađenom dijelu užeg urbanog područja općine može se vršiti prilagodavanje pogodnih prostorija za sklonište dopunske zaštite.

Odluku o prilagodavanju pogodnih prostorija iz stavka 1. ovog članka za sklanjanje, na prijedlog općinske službe civilne zaštite i općinske službe za prostorno i urbanističko planiranje, donosi općinsko vijeće.

Članak 10.

Skloništa osnovne zaštite grade se kao samostalni objekti ili kao dijelovi građevinskog objekta.

Stupanj zaštite skloništa osigurava se poštivanjem sljedećih parametara, i to:

- 1) zaštitna osobina;
- 2) veličina (kapacitet - broj osoba koji boravi u skloništu);
- 3) vrijeme mogućeg neprekidnog boravka.

Članak 11.

Zaštitne osobine skloništa određuju se otpornošću na dejstva koje skloništa izdrže, a da ne bi bila oštećena njihova funkcija, i to:

- 1) mehaničko dejstvo - veličina nadtlaka zračnog udarnog vala eksplozije (u daljnjem tekstu: nadtlak) i težina urušenog materijala;
- 2) radijacijskom dejstvu - s jačinom i intenzitetom radijacijskog zračenja;
- 3) toplotno dejstvo - s intenzitetom i količinom topline;
- 4) kemijsko i biološko dejstvo - s koncentracijom otrovnih tvari u vanjskom okruženju.

Zaštitne osobine skloništa izražavaju se veličinom nadtlaka pri čemu se u obzir uzimaju i zaštitne osobine u pogledu dejstava iz stavka 1. ovoga članka (u daljnjem tekstu: obim zaštite).

Članak 12.

Skloništa se razlikuju po obimu zaštite, koji određuju njihove zaštitne osobine, i to:

- 1) sklonište dopunske zaštite mora imati:
 - obim zaštite do 50 kPa nadtlaka;
 - funkcionalno uređene prostorije sukladno ovoj uredbi opremljene za 24 satni neprekidni boravak do 50 ljudi.
- 2) sklonište osnovne zaštite mora imati:
 - obim zaštite od 50 do 100 kPa nadtlaka;
 - funkcionalno izgrađene prostorije sukladno ovoj uredbi opremljene za sedmodnevni neprekidni boravak do 300 ljudi i više.

Članak 13.

Skloništa osnovne zaštite izgrađuju se u objektima koji su namijenjeni za sljedeće potrebe:

- 1) zdravstvene ustanove s više od 50 ležaja;
- 2) vaspitno - obrazovne ustanove za više od 50 djece;
- 3) redovito obrazovanje za više od 100 učenika obrazovnog programa;
- 4) javno - telekomunikacijskim centrima;
- 5) televizije i radio postaje i drugim objektima ovakve namjene ako se grade na području Federacije BiH;
- 6) željezničkim i autobuskim kolodvorima;
- 7) aerodromima;
- 8) važnijim energetske i industrijske objektima koji će u slučaju rata obavljati poslove od posebnog značaja za obranu i zaštitu;
- 9) hotelima;
- 10) ustanove za zaštitu dobara kulturno - povijesnog nasleđa (muzeji, galerije, arhive, biblioteke i drugi objekti od povijesnog značaja).

Skloništa osnovne zaštite grade se i u vojnim objektima kao što su stacionarni -telekomunikacijski objekti, uređeni položaji i sjedišta operativnih komandi.

III - MJERILA I KRITERIJI ZA IZGRADNJU SKLONIŠTA

Članak 14.

Veličina skloništa određuje se tako da se osigura sklanjanje:

- 1) u objektima namijenjenim zdravstvenim ustanovama: za broj uposlenih u najbrojnijoj smjeni i predviđen broj bolesnika, odnosno u obimu koji omogućava obavljanje najnužnije medicinske djelatnosti;
- 2) u obdaništima, osnovnim, srednjim, visokoškolskim ustanovama: za štićenika, učenika, daka ili studenata u smjeni i za $\frac{2}{3}$ uposlenih u najbrojnijoj radnoj smjeni;
- 3) u hotelima: najmanje za $\frac{1}{2}$ ukupnog broja ležaja i za $\frac{2}{3}$ uposlenih u najvećoj smjeni;
- 4) u objektima željezničkih i autobuskih kolodvora i aerodromima: za prosječan jednosatni broj putnika na tim mjestima i za $\frac{2}{3}$ uposlenih u najbrojnijoj smjeni. Prosječan jednosatni broj putnika izračunava se tako da se polovica popunjenosti sjedišta u vlaku, autobusa i avionima koji dnevno dolaze i odlaze, dijeli brojem 16;
- 5) u objektima namijenjenim javnim telekomunikacijama, televiziji i radiju i ovakvim sličnim objektima koji se grade na području Federacije BiH, važnim energetske i industrijske objektima u kojima će se obavljati

- djelatnost od posebnog značaja za obranu i zaštitu, za $\frac{2}{3}$ uposlenih i za procijenjeni broj posjetitelja;
- 6) u ustanovama za zaštitu dobara kulturno - povijesnog naslijeđa: za $\frac{2}{3}$ uposlenih u najbrojnijoj smjeni i za $\frac{2}{3}$ predviđenog broja posjetitelja;
- 7) za javna skloništa - prema procijenjenom broju stanovnika koji se mogu zateći na javnom mjestu, u poluprečniku gravitacije toga skloništa.

Članak 15.

Javna skloništa se grade kao skloništa osnovne zaštite i trebaju ispunjavati sljedeće uvjete:

- 1) moraju biti projektirana i izgrađena na način koji osigurava nesmetan pristup i kretanje osobama sa teškoćama u kretanju, kao i da se tijekom njihovog korištenja izbjegnu mogućnosti njihovih ozlijeđanja;
- 2) lokacija skloništa mora biti takva da se u sklonište može doći u najkraćem vremenu, pri čemu treba u obzir uzeti da udaljenost ulaza u sklonište do najudaljenijeg mjesta iz koga se ide u sklonište iznosi najviše 250 m; vertikalna udaljenost se računa trostruko;
- 3) sklonište mora biti udaljeno najmanje 25 m od lako zapaljivih tvari i otrovnih plinova, kao i od eksplozije opasnih tvari;
- 4) da je osigurano sigurno napuštanje skloništa ako se objekt poruši ili uruši dio objekta u kojem se nalazi sklonište;

Članak 16.

Domest ruševina, odnosno odstojanje do koga se glavne količine ruševina rasprostiru prilikom razaranja zgrada, mjereno upravno na strane osnove zgrade, iznosi:

- 1) Kod zidanih zgrada: $d = H/3$
- 2) Kod skeletnih zgrada: $d = H/4$,

gdje je:

d - domest ruševina u m,

H - visina kuće ili objekta u m, mjereno od površine tla do donje ivice krova.

Članak 17.

Kroz sklonište ne smiju prolaziti instalacije za vodovod, kanalizaciju, grijanje i plin, kao ni električne instalacije visokog napona koje ne pripadaju skloništu.

U dvonamjenskim skloništima, instalacije za vodu, kanalizaciju i grijanje moraju biti izvedene u posebnom prostoru koji je izvan skloništa. Taj prostor omogućava odvajanje napajanja kada treba sklonište upotrijebiti za osnovnu funkciju, a mora imati uređaje, sigurnosne i protuudarne ventile za sve vrste instalacija.

Ukoliko se skloništa grade u sklopu objekata, sukladno članku 52. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (u daljnjem tekstu: Zakon o zaštiti i spašavanju), u skloništima se ne smiju nalaziti kontrolni, razvodni i drugi šaftovi, dimnjaci, dimovodi, kanali za ventilaciju i razne odvodne cijevi (za smeće, kišnicu i dr.) koji ne pripadaju skloništu.

IV - FUNKCIONALNA RJEŠENJA SKLONIŠTA

1. Ulaz

Članak 18.

Ulaz u sklonište treba konstruirati tako da sredstva za zatvaranje ulaznog otvora budu zaštićena od neposrednog mehaničkog, toplotnog i radijacijskog dejstva oružja ili kontaminacije.

Članak 19.

Otvor skloništa koji se koristi samo u vrijeme mira, a neposredno je izložen mehaničkom, toplotnom, radijacijskom i kemijskom dejstvu oružja, zatvara se hermetički sredstvom za zatvaranje otvora otpornim na proboj.

Kada prestane mirnodopsko korištenje otvora iz stavka 1. ovog članka, otvor se mora zatvoriti i isključiti iz upotrebe.

Članak 20.

Broj i minimalne dimenzije ulaznih otvora u sklonište su sljedeći:

- 1) za skloništa do 100 osoba jedan svijetli otvor 100/200 cm;

- 2) za skloništa preko 100 do 200 osoba po jedan svijetli otvor 120/200 cm ili po jedan svijetli otvor 100/200 cm na svakih 100 osoba;
- 3) za skloništa preko 200 osoba jedan svijetli otvor 120/200 na svakih 200 osoba.

Članak 21.

Ispred ulaznog otvora može se po potrebi proširiti ulazni hodnik. Dimenzije tog proširenja određuju se prema vrsti i konstrukciji sredstava za zatvaranje ulaznog otvora tako da se svijetli ulazni otvor i svijetli otvor ulaznog hodnika, ne smanjuju kada su vrata otvorena.

Članak 22.

Ulazni hodnik skloništa, kao samostalnog objekta, može biti vodoravan ili u nagibu - sa rampom, odnosno sa stepenicama, sukladno Uredbi o prostornim standardima, urbanističko-tehničkim uvjetima i normativima za sprečavanje stvaranja svih barijera za osobe sa umanjnim tjelesnim sposobnostima ("Službene novine Federacije BiH," broj 10/04);

Ulazni hodnik skloništa dopunske zaštite kao samostalnog objekta, treba da ima najmanje jedan vodoravni i jedan kos zalom.

Ulazni hodnik skloništa osnovne zaštite, kao samostalnog objekta, mora imati najmanje dva vodoravna zavoja pod uglom $d = 90^\circ$, razmjere između dužnih osa pravokutnog dijela hodnika i svijetla širina hodnika mora biti što veća i tolika da ulazni otvor nije neposredno izložen dejstvima iz članka 11. ove uredbe.

Članak 23.

Svijetla širina ulaznog hodnika u sklonište iznosi najmanje:

- 1) za prolaz do 100 osoba 120 cm;
- 2) za prolaz više od 100 osoba do 200 osoba 140 cm;
- 3) za prolaz 200-300 osoba 180 cm.

Najmanja svijetla visina ulaznog hodnika u sklonište iznosi 220 cm.

Članak 24.

Ako se predviđa da se u sklonište ulazi iz podrumске prostorije, ulazni hodnik treba da je paralelan sa ulaznim otvorom uz proširenje sukladno članku 22. ove uredbe.

Ulazni hodnik mora pokrivati ulazni otvor s jedne, odnosno obje strane za veličinu:

$L = 1,5 \times \check{S}$, gdje je \check{S} - širina hodnika.

2. Pomoćni izlaz

Članak 25.

Pomoćni izlaz iz skloništa mora biti konstruiran tako da je sredstvo za zatvaranje izlaznog otvora zaštićeno od neposrednog mehaničko - toplotnog i radijacijskog dejstva.

Članak 26.

Ispred elemenata za zatvaranje izlaznog otvora, obrazuje se, po potrebi, proširenje izlaznog hodnika. Dimenzije tog proširenja određuju se prema vrsti i konstrukciji sredstva za zatvaranje otvora i elemenata sustava za provjetravanje, tako da se svijetli otvor izlaza i izlaznog hodnika ne smanjuje kad su vrata otvorena.

Članak 27.

Hodnik pomoćnog izlaza - kanal rezervnog izlaza i usisni otvor moraju voditi izvan područja rušenja objekta.

Hodnik pomoćnog izlaza, u pravilu se upotrebljava za dovod zraka i mora imati vodoravni ili vertikalni zalom pod uglom $= 90^\circ$.

Pomoćni izlaz iz skloništa može se izvesti kao ulaz, sukladno odredbama čl. 18. do 24. ove uredbe.

Vertikalno okno mora imati penjalice, metalne ljestve ili stepenice.

Sukladno Uredbi iz članka 22. ove uredbe, za osobe sa umanjnom tjelesnom sposobnošću treba osigurati iznošenje iz skloništa.

Članak 28.

Dimenzije hodnika pomoćnog izlaza iz skloništa su:

- 1) za pravokutni presjek: 80 cm x 140 cm;

2) za kružni presjek \varnothing 100 cm.

Najmanje dimenzije hodnika pomoćnog izlaza iz skloništa iznose:

- 1) za kvadratni presjek: 60 x 60 cm;
- 2) za kružni presjek: \varnothing 80 cm.

Osobe sa umanjenim tjelesnim sposobnostima koje se u određenom momentu nalaze u skloništu, u slučaju napuštanja skloništa kroz pomoćni izlaz trebaju se iznositi na nosilima ili izvoditi uz pomoć drugih osoba.

Članak 29.

3. Prostorije skloništa

Skloništa moraju imati ovisno od kapaciteta sljedeće prostorije:

Red broj	NAZIV PROSTORIJE U SKLONIŠTU	do 50 osoba	do 300 osoba	preko 300 osoba
1	2	3	4	5
1.	PROSTORIJE ZA KRETANJE (Ustava ulaza)	0	0	0
	Ustava pomoćnog izlaza		0	0
	Prostorija za dekontaminiranje		(0) ⁺	(0) ⁺
2.	PROSTORIJA ZA BORAVAK	0	0	0
3.	SANITARNE PROSTORIJE (Toalet)	0	0	0
	Predprostor		0	0
	Prostorija za otpatke i ekspanziona komora	0	0	0
4.	PROSTORIJE ZA UREĐAJE Prostorije za ventilacione i električne uređaje		0	0
	Prostorija za prefiltrirani i ekspanziona komora	(0)	0	0
5.	DRUGE PROSTORIJE Prostorija za vodu		0	0
	Prostorije za rukovoditelja skloništa			(0)
	Ostavka za hranu, opremu, pribor i alat		(0)	(0)
	Prostorija za podgrijavanje hrane			(0)
	Prostorija za pružanje medicinske pomoći			(0)

0 - prostorije koje moraju da imaju skloništa

(0) - prostorije koje mogu da imaju skloništa

+ - samo u skloništimu u kojima se predviđa ulazak i izlazak specijaliziranih ekipa civilne zaštite za vrijeme opasnosti

a) Prostorije za kretanje

Članak 30.

Najmanja površina ustave ulaza određuje se po normativu $0,03 \text{ m}^2$ po jednoj osobi s tim što ukupna površina ustave ulaza ne može biti manja od 3 m^2 .

Ako se ustava ulaza koristi za odlaganje otpadaka mora se povećati.

Visina ustave ulaza ne može da bude manja od 220 cm.

Otvori ustave ulaza zatvaraju se vratima.

Članak 31.

Spoljna vrata ustave ulaza moraju biti otporna na nadtlak iz članka 19. ove uredbe. Unutarnja vrata ustave ulaza moraju biti otporna na toplotni udar, moraju se hermetički zatvarati i otvarati u prostor ustave ulaza.

Propusna moć unutarnjih vrata ustave ulaza mora biti jednaka propusnoj moći spoljnih vrata ustave ulaza.

Ustava ulaza može imati i vrata prema prostoru za otpatke koja se otvaraju u prostor ustave ulaza, a otporna su na toplotni val i hermetički se zatvaraju.

Otvor za odvod iskorištenog zraka iz prostorija za boravak u ustavu ulaza zatvara se ventilom za podešavanje nadtlaka, otvor za odvod iskorištenog zraka iz ustave ulaza odvodi se protuudarnim ventilom za održavanje nadtlaka.

Članak 32.

Površina ustave pomoćnog izlaza mora biti najmanje 3 m^2 .

Visina ustave pomoćnog izlaza ne smije biti manja od 220 cm i mora biti prilagođena visini nasipa pješčanog predfiltera i ugradnji vrata u pješčani predfilter.

Članak 33.

Otvor ustave pomoćnog izlaza zatvara se vratima veličine $80 \text{ cm} \times 200 \text{ cm}$ ili kapkom veličine $60 \text{ cm} \times 60 \text{ cm}$, za skloništa do 50 osoba.

Spoljna vrata, odnosno kapak ustave pomoćnog izlaza treba da bude otporan na dejstva iz članka 19. ove uredbe. Unutarnja vrata, odnosno kapak, treba da bude otporan na temperaturni val, da se hermetički zatvara i da se otvara u ustavu pomoćnog izlaza.

Donja ivica unutarnjeg kapka ustave pomoćnog izlaza treba da bude podignuta od kote poda skloništa za 40 cm do 50 cm.

Članak 34.

Najmanja površina prostorije za dekontaminiranje određuje se po normativu od $0,045 \text{ m}^2$ po jednoj osobi, s tim što ukupna površina te prostorije ne može biti manja od $4,5 \text{ m}^2$.

Visina prostorije za dekontaminiranje jednaka je visini prostorije za boravak.

Prostorija za dekontaminiranje treba da ima:

- 1) na svakih 100 ljudi kabinu za pranje;
- 2) prostor za smještaj sredstava za radijacijsko-biološko-kemijsku zaštitu;
- 3) prostor za čistu odjeću i obuću za predviđeni broj ljudi specijaliziranih ekipa u skloništu;
- 4) prostor za kontaminiranu odjeću i obuću;
- 5) prostor za smještaj vode za dekontaminiranje.

Otvori prostorije za dekontaminiranje zatvaraju se vratima koja su otporna na temperaturni val i koja se hermetički zatvaraju. Vrata između ustave i prostorije za dekontaminiranje otvaraju se u ustavu ulaza, a vrata između prostorije za dekontaminiranje i prostorije za boravak otvaraju se u prostoriju za dekontaminiranje.

b) Prostorije za boravak

Članak 35.

Površina prostorije za boravak određuje se po sljedećim normativima:

- 1) najmanje $0,10 \cdot 6 \frac{n}{100} \text{ m}^2$ po jednoj osobi u skloništu

štima koja se prinudno provjetravaju, a ne klimatiziraju se, gdje je n - predviđeni broj osoba u popunjenom skloništu.

- 2) najmanje $0,60 \text{ m}^2$ po jednoj osobi u skloništimu koja se provjetravaju prinudno i klimatiziraju se.

Visina prostorije za boravak nesmije biti manja od 2,60 m, a u dvonamjenskom objektu, visina ove prostorije određuje se prema predviđenoj mirnodopskoj upotrebi.

Prostori za boravak, u pravilu, se predviđaju najviše za 100 osoba i mogu biti međusobno odvojeni unutarnjim montažnim zidovima.

c) Sanitarne prostorije

Članak 36.

U skloništu potrebno je predvidjeti, zavisno od funkcije skloništa, određen broj toaleta za druge namjene.

Sukladno Uredbi iz članka 22. stavak 1. ove uredbe u skloništu treba predvidjeti i toalet za osobe sa umanjenim tjelesnim sposobnostima, odnosno koje koriste kolica, dimenzija $225 \times 225 \text{ cm}$ tip - A ili $155 \times 225 \text{ cm}$ tip - B ili $190 \times 190 \text{ cm}$ tip - C.

Ako broj toaleta u skloništu ne zadovoljava uvjet, jedan toalet na 30 osoba, u skloništu se dodatno predviđaju suhi toaleti.

Suhi toaleti moraju biti dimenzija $0,90 \text{ m} \times 1,20 \text{ m}$ i imati predprostor sa vratima koja se sama zatvaraju. U predprostoru mora biti barem jedan umivaonik za tri toaleta. Najmanja površina predprostora iznosi $0,035 \text{ m}^2$ po jednoj osobi, ali površina predprostora ne smije biti manja od $1,50 \text{ m}^2$.

Članak 37.

U skloništu treba predvidjeti prostoriju za otpatke i fekalije. Površina prostora za ovu namjenu određuje se prema normativu od najmanje 0,03 m² po jednoj osobi.

Članak 38.

Prostoriju za otpatke treba, u pravilu, koristiti kao ekspanzionu komoru u koju se ventilom za reguliranje nadtlaka dovodi iskorišteni zrak iz sanitarnih prostorija iz članka 37. ove uredbe i odvodi u spoljnu sredinu preko protuudarnog ventila za reguliranje nadtlaka. Otvor treba da se zatvara vratima koja su otporna na toplotni val i koja se hermerički zatvaraju, a otvaraju se u prostoriju za otpatke.

Sukladno članku 36. stavak 1. ove uredbe, sanitarne prostorije dvonamjenskih objekata koji se koriste u vrijeme mira grade se odvojeno od skloništa.

d) Prostori i prostorije za uređaje

Članak 39.

Površina dijela prostora za ventilacione uređaje određuje se zavisno od vrste ventilacionog uređaja.

Dimenzije prostorije u koju se smješta generator jednosmjernog struje iznose najmanje 0,80 x 1,20 m.

Površina dijela prostora za razvodni ormar sa električnom opremom mora da iznosi najmanje 1 m², s tim što se mora osigurati slobodan prostor na udaljenosti od 0,80 m ispred razvodnog ormara.

Površina dijela prostora za rezervne filtere mora da iznosi od 0,5 m² do 1,0 m², zavisno od tipa primjenjenog filtera.

Svi uređaji navedeni u ovom članku, u pravilu, postavljaju se u jedan prostor.

Članak 40.

Za smještaj pješćanih predfiltera, odnosno mehaničkih predfiltera osigurava se posebna prostorija. Prostorija za predfiltere treba da bude odvojena od prostorije za uređaje i od prostorije za boravak betonskim zidom debljine 40 cm.

Pristup u prostoriju za predfiltere mora biti predviđen iz ustave pomoćnog izlaza. Ulaz se hermetički zatvara vratima otpornim protiv toplotnog vala koja se otvaraju u prostor za predfiltere.

Članak 41.

Površina prostorije za smještaj predfiltera određuje se zavisno od broja, veličine i rasporeda jedinica od kojih se ti filteri obrazuju. Dno prostorije za pješćane predfiltere treba da bude sa nagibom od 2%. Na najnižoj točki te prostorije treba predvidjeti odvod kondenzirane vode iz pješćanog filtera u ustavu izlaza. Zračni prostor u prostoriji za predfiltere namjenjen je za ekspanziju udarnog vala.

e) Druge prostorije

Članak 42.

Najneophodnije količine vode za piće i higijenske potrebe, treba držati u posebnom prostoru ili u prostoriji za boravak.

Površina prostora, odnosno prostorije određuje se zavisno od potrebne količine vode i usvojenog načina uskladištenja vode, odnosno treba da iznosi najmanje 0,025 m² po jednoj osobi.

Površina prostora za vodu osigurava se u prostoru za skladištenje opreme.

Za smještaj vode i hrane koju, u sklonište, donose korisnici, po pravilu, koriste se neiskorišteni dijelovi prostora skloništa.

Veličina prostora za skladištenje opreme, određuje se prema količini opreme koju treba uskladištiti.

Članak 43.

Veličina prostorija za rukovođenje i administraciju skloništa, ostave, kuhinje, medicinsku pomoć i drugih prostorija određuje se prema veličini i prvobitnoj namjeni skloništa.

4. Obrada unutarnjih prostorija

Članak 44.

Podovi skloništa moraju biti ravni i glatki, ali ne i klizavi. Podna obloga mora biti izrađena od materijala koji se lako čisti, pere i dekontaminira i mora biti otporna na habanje.

Hodne površine moraju biti protuklizno obradene, pragovi moraju biti zaobljeni, a razlika u visinama ne smije biti veća od 2 cm, sukladno Uredbi iz članka 22. ove uredbe.

Podovi u dvonamjenskom objektu moraju ispunjavati uvjete propisane za toplotnu provodljivost.

Članak 45.

Površina zidova, pregrada, tavanica i drugih konstrukcionih elemenata skloništa ne malteriše se. Površine se moraju izravnati, okrećiti i bojiti premazima koji osiguravaju i zaštitu za beton i armaturu betona.

Zidovi, pregrade i tavanice skloništa mogu se trajno oblagati svim vrstama obloga koje nisu lomljive i koje se ne odvajaju od podloge prilikom potresa. Ukrasne obloge i drugi predmeti od lomljivih materijala moraju se ukloniti pri korištenju takvog objekta kada se koristi za zaštitu.

V - ZAŠTITNE OSOBINE SKLONIŠTA

1. Otpornost skloništa na mehanička dejstva

Članak 46.

Otpornost skloništa na mehanička dejstva određuje se na:

- 1) osnovno opterećenje (stalna, prometna i druga opterećenja);
- 2) naročito opterećenje (opterećenje od udarnog vala eksplozije, parčadi i ruševina).

Članak 47.

Opterećenje od udarnog vala eksplozije uzima se kao zamjenjujuće statičko ravnomjerno podijeljeno opterećenje okomito na površine elemenata konstrukcije skloništa i uređaja za zatvaranje.

Zamjenjujuće statičko opterećenje iznosi:

$$P = K \cdot p_0$$

gdje je:

P - zamjenjujuće statičko opterećenje

K - koeficijent zamjenjujućeg opterećenja

p₀ - najveći nadtlak udarnog vala eksplozije, i to:

- za skloništa dopunske zaštite 50 kPa.
- za skloništa osnovne zaštite do 50 osoba 50 kPa
- za skloništa osnovne zaštite preko 50 osoba 100 kPa

Koeficijent K, zavisno od elemenata konstrukcije i njegovog položaja, iznosi:

REDNI BROJ	ELEMENTI KONSTRUKCIJE	KOEFICIJENT K
1	2	3
1	Tavanica-strop	1
2.	Spoljni zidovi- iznad površine tla:	2,5
3.	Spoljni zidovi u podrumskoj prostoriji:	
3.1	Na prvom podrumskom katu	2
3.2	Na drugom podrumskom katu	1
4.	Spoljni zidovi u dodiru sa tlom:	
4.1	Nevezano tlo- suho u prirodno vlažno	0,5
4.2	Vežano tlo- prirodno vlažno	0,5
4.3	Nevezano i vežano tlo zasićeno vodom	1,00
5.	Temeljna ploča:	1,0

Članak 48.

Zamjenjujuće opterećenje od potresa usljed eksplozije za pregradne zidove ili stropove je statičko opterećenje ravnomjerno raspoređeno okomito na površinu u oba smjera i određuje se po obrascu

$$q_p = K_1 q$$

gdje je:

q_p - zamjenjujuće opterećenje;

q - opterećenje vlastite težine elemenata;

K₁ - koeficijent zamjenjujućeg opterećenja koji iznosi, i to:

1,0 za obim zaštite 50 kPa;

2,0 za obim zaštite 50 - 100 kPa.

Članak 49.

Zamjenjujuće statičko koncentrirano opterećenje usljed eksplozije za predmete, uređaje, instalacije i opremu u skloništu djeluje u svim smjerovima i određuje se po obrascu:

$$Q_p = K_2 G$$

Q_p - zamjenjujuće opterećenje;

G - sopstvena težina predmeta;

K_2 - koeficijent zamjenjujućeg opterećenja koji iznosi $2K_1$ ako su predmeti i uređaji priključeni na tavanicu i K_1 kada su priključeni na zidove i pod.

Članak 50.

Opterećenje od ruševina zgrade iznad podrumskih prostorija uzimati u obzir kao osnovno opterećenje kao zamjenjujuće ravnomjerno podijeljeno opterećenje, i to:

- 1) vertikalno opterećenje
 - 10 kN/m² - za zidane zgrade do P+2;
 - 5 kN/m² za svaki sljedeći kat, a ukupno najviše 50 kN/m²;
 - 2,5 kN/m² za svaki slijedeći kat u skeletnim zgradama.
- 2) horizontalno opterećenje na zidove
 - 10 kN/m² za sve vanjske zidove skloništa ispod površine tla,
 - 20 kN/m² za zidove iznad površine tla.

Opterećenje iz stava 1. ovoga člana, ne stavlja se iznad opterećenja od udarnog vala (ne superponiraju se sa opterećenjem od udarnog vala).

Ova opterećenja ne uzimaju se u obzir ukoliko je pokretno opterećenje u vrijeme mira veće.

2. Otpornost skloništa na toplotno dejstvo

Članak 51.

Za osiguranje otpornosti skloništa na toplotno dejstvo, dijelovi konstrukcije skloništa koji mogu biti izloženi toplotnom djelovanju moraju imati:

- 1) debljinu betona najmanje 30 cm za skloništa otpornosti 50 kPa;
- 2) debljinu betona najmanje 40 cm za skloništa otpornosti 100 kPa;
- 3) odgovarajuću debljinu drugog nezapaljivog materijala sa jednakom toplotnom provodljivošću.

Nezavisno od zahtijevanih minimalnih debljina elemenata skloništa, preporučuje se dodatna zaštita slojevima zemlje, šljunka, pijeska i sl.

3. Otpornost skloništa na radijacijska dejstva

Članak 52.

Otpornost skloništa na radijacijska dejstva osigurava se površinskom gustoćom dopunskih zaštitnih elemenata, i to:

- 1) tavanica skloništa (tavanicom skloništa, zatim podrumskom tavanicom, kao i tavanicama katova iznad skloništa i nasipima od zemlje ukoliko je sklonište ukopanog tipa);
- 2) spoljnih zidova skloništa iznad površine tla (spoljni zid skloništa, zid ulaznog i izlaznog hodnika, nasip od zemlje);
- 3) spoljnih zidova skloništa u podrumu (spoljni zid skloništa, zid ulaznog ili izlaznog hodnika, tavanica iznad podrumске prostorije).

Površinska gustoća zaštitnih elemenata određuje se po sljedećem obrascu:

$$d_i \cdot p_i \cdot m_p$$

gdje je:

d_i - debljina pojedinog zaštitnog elementa(m);

p_i - gustoća pojedinog sloja (kg/m³);

m_p - potrebna površinska gustoća svih slojeva, koja iznosi:

OBIM ZAŠTITE kPa	POVRŠINSKA GUSTOĆA ZBIJENOG MATERIJALA mp kg/m ²	
	Skloništa van zgrada- m_{p1}	Skloništa ispod jednokatnih i višekatnih zgrada- m_{p2}
50	1000	750
50 do 100	1800	1300

Spoljašni zidovi ukopanih skloništa koji dodiruju tlo ne računaju se na opterećenja radijacijskog zračenja ako je tavanica prostorije za boravak ispod razine okolnog terena.

4. Dokazivanje otpornosti skloništa na mehanička dejstva

Članak 53.

Materijali koji se koriste za izgradnju skloništa moraju osigurati statičku i dinamičku čvrstoću konstrukcija.

Za sve vanjske dijelove konstrukcije (ploče i zidove) mora se koristiti armirani beton. Unutarnji nosivi elementi mogu se graditi i od čelika, a za pregradne zidove mogu se koristiti i ostali građevinski materijali.

Za noseće (nosive) elemente konstrukcije skloništa osnovne zaštite mora se upotrijebiti armirani beton najmanje MB - 30 i čelik za armirani beton prema važećim standardima i propisima.

Za vrata sa betonskim punilom mora se upotrijebiti beton najmanje MB - 40.

Članak 54.

Proračunska analiza konstrukcija vrši se prema priznatim teorijama za proračun konstrukcija.

Članak 55.

Za proračun graničnih uticaja u presjecima konstrukcija parcijalni koeficijent sigurnosti za neočekivana projektna stanja iznosi =1.0.

Članak 56.

Čelične noseće konstrukcije mogu se proračunavati i po metodi dopuštenih napona.

Ako se čelične konstrukcije proračunavaju metodom dopuštenih napona dopušteni napon čelika ne smije preći 80 % karakteristične vrijednosti granice tečenja.

Članak 57.

Kontrola naprežanja u tlu nije potrebna za naročitu kombinaciju opterećenja (nadtlak).

Članak 58.

Predmeti, uređaji, instalacije i oprema koji se ugrađuju u skloništa ili se nalaze u skloništu moraju biti otporni na potres i osigurani da se ne prevrnu i da se nekontrolirano ne pomjeraju.

VI - POSEBNI UVJETI KOJE MORA DA ISPUNJAVA KONSTRUKCIJA SKLONIŠTA

Članak 59.

Minimalni procenat armiranja na mjestu ekstremnih momenta savijanja (sredina polja i uklještenja) na zategnutoj strani presjeka mora iznositi 0.2% od betonskog presjeka.

Armatura za poprečne sile određuje se prema važećim propisima.

Svi vanjski i unutarnji zidovi armiraju se obostrano sa minimalnom armaturom prema važećim propisima.

Unutarnje strane tavanice i zidova moraju biti armirane u dva ortogonalna pravca s razmakom šipki od najviše 15 cm.

Članak 60.

Armatura postavljena na obje strane presjeka ploča i zidova mora biti povezana međusobno sa najmanje četiri S-kuke na 1m² površine, prečnika 6mm ili većeg prečnika.

Članak 61.

Debljina zaštitnog sloja betona prema važećim propisima.

Članak 62.

Svi konstrukcijski elementi skloništa moraju biti međusobno kruto povezani.

Elementi ulaza i pomoćnog izlaza koji se nalaze izvan osnovne geometrijske figure skloništa i koji se ne zatvaraju hermetički, moraju se izvesti sa dilatacionim spojnicaama na dodirnim površinama.

Dilatacione spojnice na dijelu konstrukcije skloništa koje se nehermetički zatvara nisu dozvoljene.

VII - SREDSTVA ZA ZATVARANJE OTVORA ZA KRETANJE

1. Opći uvjeti

Članak 63.

Otvori za kretanje u skloništu moraju se zatvarati vratima, kopcima ili pokretnim pregradama (u daljnjem tekstu: sredstva za zatvaranje) koji funkcionalnim rješenjem, konstrukcijom, oblikom i položajem osiguravaju zaštitu od ratnih dejstava i drugih opasnosti.

Članak 64.

Zaštitna svojstva sredstava za zatvaranje izražavaju se otpornošću na dejstvo različitih djelovanja koje sredstvo za zatvaranje mora da podnese bez narušavanja funkcije i to:

- 1) sredstva za zatvaranje koja su neposredno izložena mehaničkom, toplotnom, radijacijskom i kemijskom dejstvu (u daljnjem tekstu: sredstva za zatvaranje) koja su otporna na proboj i koja se hermetički zatvaraju treba da su: otporna na proboj parčadi, na nadtlak udarnog vala, eksplozije i na požar i nepropusna na prodiranje kontaminiranog materijala;
- 2) sredstva za zatvaranje koja su posredno izložena mehaničkom, toplotnom, radijacijskom i kemijskom dejstvu (u daljnjem tekstu: sredstva za zatvaranje) koja su otporna na tlak i koja se hermetički zatvaraju treba da su otporna na nadtlak udarnog vala eksplozije i nepropusna za prodiranje kontaminiranog materijala;
- 3) sredstva za zatvaranje koja su posredno izložena toplotnom i kemijskom dejstvu (u daljnjem tekstu: sredstva za zatvaranje) koja su otporna na temperaturni val i koja se hermetički zatvaraju treba da su otporna na toplotno opterećenje i povišeni tlak i nepropusna za prodiranje kontaminiranog materijala;
- 4) sredstva za zatvaranje koja nisu izložena ratnim dejstvima iz članka 11. ove uredbe treba da su otporna na dejstvo potresa.

Članak 65.

Svijetla širina vrata iznosi od 80 do 120 cm, a visina 200 cm.

Vrata pomoćnog izlaza mogu biti dimenzija 60x60 cm ili 80x200 cm, pod uvjetom da se osigura pomoć osobama sa umanjanim tjelesnim sposobnostima.

Članak 66.

Čelični dijelovi sredstava za zatvaranje moraju biti zaštićeni protiv korozije. Premazna sredstva za zaštitu od korozije nakon sušenja na zraku ne smiju oslobađati otrovne tvari pri temperaturi 363K (Kelvina).

Članak 67.

Materijali koji se primjenjuje za izradu zaptivke (zaptivne trake) sredstva za zatvaranje treba da imaju tvrdoću 40 ShA so 50 ShA, prekidnu čvrstoću najmanje 10 MPa i prekidno izduženje najmanje 250%. Dopuštene promjene fizičko - mehaničkih karakteristika poslije ubrzanog starenja u toplom zraku na 373 K tijekom 70 sati iznose: prekidna čvrstoća najviše -15%, prekidno izduženje najviše - 20% i tvrdoća najviše +5 ShA. Dopuštena trajna deformacija može da iznosi najviše 40%.

2. Zaštitna svojstva sredstava za zatvaranje

Članak 68.

Otpornost sredstva za zatvaranje na proboj parčadi izražava se debljinom od 30 cm armiranog betona ili ekvivalentnom debljinom drugog materijala.

Otpornost sredstava za zatvaranje na nadtlak udarnog vala određuje se za opterećenje od udarnog vala i to:

- 1) na spoljnu stranu krila sredstava za zatvaranje kao zamjenjujuće statičko ravnomjerno podijeljeno opterećenje koje djeluje okomito na površinu krila (pozitivno opterećenje);
- 2) na unutarnju stranu krila sredstava za zatvaranje u iznosu od 20% pozitivnog opterećenja (negativno opterećenje).

Pozitivno opterećenje sredstava za zatvaranje iz članka 64. točka 1. ove uredbe utvrđuje se prema članku 47. ove uredbe i iznosi 125 odnosno 250 kPa.

Pozitivno opterećenje sredstava za zatvaranje iz članka 64. točka 2. ove uredbe utvrđuje se prema članku 47. stavak 3. ove uredbe i iznosi 50, 100, 150, 200 odnosno 300 kPa.

Pozitivno i negativno opterećenje ne superponiraju se.

Članak 69.

Otpornost sredstva za zatvaranje iz članka 64. točka 3. ove uredbe, na povišeni tlak izražava se otpornošću konstrukcije na statičko ravnomjerno podijeljeno opterećenje od najmanje 10 kPa koje djeluje upravno na površinu krila u oba smjera.

Članak 70.

Statički uticaji opterećenja iz članka 69. ove uredbe, u presjecima konstrukcijskih sustava sredstava za zatvaranje izračunavaju se po teoriji konstrukcija. Ti uticaji se mogu odrediti i ispitivanjem konstrukcije i njenih elemenata.

Granična stanja otpornosti materijala za izradu sredstava zatvaranja određuju se sukladno stavku 1. ovoga članka.

Članak 71.

Otpornost sredstva za zatvaranje na toplotno opterećenje izražava se toplotnom otpornošću od 90 minuta.

Toplotno opterećenje kome je izložena spoljna površina krila sredstva za zatvaranje odgovara srednjoj aritmetičkoj vrijednosti mjerenih temperatura zraka (t) u ispitnoj komori i treba da iznosi:

Vrijeme (min)	10	20	30	40	50	60	70	80	90
T (K)	333	429	464	493	519	543	564	584	603

Otpornost na toplotno opterećenje je zadovoljavajuće ako nakon izlaganja toplotnom opterećenju temperatura na neizloženoj strani krila ne pređe 343 K iznad početne temperature okoline.

Članak 72.

Otpornost sredstava za zatvaranje protiv požara izražava se 90 minutnom otpornošću konstrukcije.

Otpornost je zadovoljavajuća ako tijekom 90 minutnog požarnog ispitivanja ne nastanu pukotine i drugi otvori i ako temperatura na neizloženoj strani krila ne pređe srednju temperaturu 413 K iznad početne temperature okolice.

Članak 73.

Otpornost sredstva za zatvaranje na radijacijsko zračenje izražava se debljinom krila koja je ekvivalentna debljini armiranog betona i to:

- 1) 0,40 m - za obim zaštite 50 kPa;
- 2) 0,70 m - za obim zaštite 100 kPa.

Članak 74.

Otpornost sredstava za zatvaranje na prodiranje kontaminiranog zraka izražava se hermetičkim zatvaranjem krila i dopuštenim padom tlaka u ispitnoj komori.

Uvjeti u pogledu nepropusnosti su ispunjeni kada tlak u ispitnoj komori tijekom 5 min ne padne više od 100 Pa.

Početni nadtlak u komori mora biti 1700 Pa.

3. Konstruktivne karakteristike

Članak 75.

Vrata iz članka 64. toč. 1., 2. i 3. ove uredbe, moraju biti s pragom koji može biti stalan, pokretan ili upušten, odnosno moraju biti uskladenja sa člankom 22. ove uredbe.

Prag mora biti na istoj strani na koju nadliježe krilo vrata visok najmanje 5 cm.

Pokretne pregrade mogu biti sa stalnim pragom, pokretnim pragom, upuštenim pragom ili bez praga, ako je konstruktivnim rješenjem zagarantirana funkcionalnost zatvaranja otvora.

Članak 76.

Mehanizmi za zatvaranje - odnosno otvaranje vrata i kapaka moraju omogućiti otvaranje i zatvaranje s vanjske i unutarnje strane.

Mehanizmi moraju imati na unutarnjoj strani izvedenu zaštitu od nekontroliranog otvaranja s vanjske strane.

Smijerovi pokretanja mehanizama za zatvaranje, odnosno otvaranje treba da budu vidno obilježeni.

Članak 77.

Vrata i kapci koji se ugrađuju u spoljne zidove ustava skloništa treba da budu konstruirani tako da i u zatvorenom položaju omogućuju odvajanje krila od okvira s unutarnje strane skloništa bez pokretanja zatvarača.

Zaptivka mora biti funkcionalna i postavljena tako da ne bude izravno izložena požarnom, odnosno toplotnom opterećenju, a po potrebi, treba je dodatno zaštititi termoizolacijskim sredstvima.

Okviri sredstava za zatvaranje treba da imaju sidra za prenošenje opterećenja u zidnu masu.

Raspored sidara treba da bude takav da se osigura izravno prenošenje opterećenja sukladno čl. 49., 69. i 70. ove uredbе, sa zatvarača i šarki, odnosno drugih vrsta ležišta na sidra.

Sredstva za zatvaranje treba ugraditi tada kada se gradi sklonište, odnosno konstruktivni element u koji se ugrađuju.

VIII - OPREMA ZA SKLONIŠTA

1. Oprema za boravak

Članak 78.

Opremu za boravak čine: sjedišta i ležaji, a po potrebi, stolovi, stolice, ormari i police i dr.

Oprema skloništa namjenjena za korištenje u osnovnoj funkciji skloništa, koja se može koristiti i za opremanje skloništa kada je u zaštitnoj funkciji, za opremanje prostora za boravak mora biti osigurana tako da se ne može preturati.

Članak 79.

Broj ležaja u skloništu treba da iznosi najmanje jednu trećinu od broja osoba koje se mogu smjestiti u sklonište.

Najmanja širina prolaza između sjedišta, odnosno ležaja treba da iznosi 70 cm.

Ležaji mogu biti postavljeni jedan pored drugoga bez prolaza između njih, ali mora biti prolaz do ležaja moguć sa njihove čeonе strane.

Gornji ležaj, po dužoj strani prema prolazu, treba opremiti sigurnosnim pojasem, a pristup osigurati penjalicama, ljestvicama i sl.

Smještaj na ležaj osoba sa umanjenom tjelesnom sposobnošću i osoba koje se kreću u kolicima omogućiti će ekipa za održavanje reda u skloništu, kao i druga pokretna osoba.

Naputak za održavanje reda u skloništu izrađuje kantonalna uprava civilne zaštite.

2. Sanitarna oprema

Članak 80.

Sanitarnu opremu čine: toaleti, pisoari, umivaonici, posude za fekalije, posude za otpatke i druga slična oprema.

Članak 81.

Sklonište može imati i suhe toalete.

Ako sklonište nema suhih toaleta moraju biti mokri toaleti opremljeni tako da se po potrebi mogu koristiti i kao suhi toaleti.

Suhi toaleti, posude za otpatke i fekalije moraju biti funkcionalni i zaptiveni te odgovarati higijenskim uvjetima za upotrebu i korištenje. Masa napunjene posude ne smije iznositi više od 30 kg.

3. Oprema za pripremanje hrane i oprema za vodu

Članak 82.

U kuhinjama se mogu koristiti sva standardna oprema koja odgovara odredbama ove uredbе i drugim sanitarnim uvjetima.

Posude i rezervoari za držanje obveznih zaliha vode moraju odgovarati propisanim higijensko-tehničkim uvjetima i mogu se održavati puniti, prazniti i čistiti.

Za punjenje i pražnjenje posuda koriste se PVC ili gumene cijevi i priključci. Dužina cijevi za pitku vodu određuje se od rezervoara za vodu u skloništu do najbližega izvora vode i za otpadnu vodu od posuda za otpadnu vodu u skloništu do platoa ispod skloništa.

4. Vatrogasna i oprema za samospašavanje

Članak 83.

Skloništa, u pravilu treba da imaju jedan komplet vatrogasne opreme na 50 sklonišnih mjesta i to: po jedan vatrogasni aparat S6, S9 i CO₂-5 kg i 5 komada naprtnjača (25 litara).

Pored sredstava iz stavka 1. ovoga članka sklonište na 50 sklonišnih mjesta treba da ima i sredstva navedena u točki IV stavak 1. pod. toč. 1) do 5) Odluke o vrsti i minimalnim količinama sredstava potrebnih za provođenje osobne i kolektivne zaštite građana i uposlenika u poslovnim objektima i stambenim zgradama od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj 23/04).

IX - OSIGURANJE VODOM I ODSTRANJIVANJE OTPADNIH VODA I FEKALIJA

1. Zalihe vode

Članak 84.

Zalihe vode za piće i zalihe vode za higijenske potrebe iznose tri litra na dan po jednoj osobi, u najmanjoj ukupnoj količini za jedan dan u skloništima dopunske zaštite, odnosno u najmanjoj ukupnoj količini za sedam dana u skloništima osnovne zaštite.

2. Vodovodne instalacije

Članak 85.

Vodovodne instalacije moraju zadovoljiti sljedeće uvjete:

- 1) vodovodna cijev za prostoriju za dekontaminiranje na mjestu prolaska kroz spoljni zid skloništa mora da bude ugrađena hermetički;
- 2) obje strane zida moraju biti opremljene sa zapornim zasunima ili ventilima;
- 3) na spoljnoj strani moraju biti cijevi fleksibilno priključene na dovodne cijevi tako da je omogućen relativni pomak 7 cm;
- 4) mora biti omogućen pristup do ventila s obje strane prolaza;
- 5) ako se vodovod u skloništu ne koristi stalno mora biti izveden kao protočni sustav;
- 6) ako se vodovod koristi samo za osnovnu namjenu skloništa može se izvesti kao suhi slijepi vod. U tom slučaju mora imati jasno označene zaporne ventile i isput za pražnjenje slijepog voda.

3. Kanalizacija

Članak 86.

Kanalizacija u skloništu može biti izvedena u kineti temeljne ploče ili iznad temeljne ploče.

Mora ispunjavati sljedeće uvjete:

- 1) izlaz kanalizacije iz skloništa treba biti izveden preko sabirne jame u skloništu;
- 2) prolaz kanalizacije iz skloništa mora biti zaštićen od protuudara;
- 3) cijevi kroz spoljni zid moraju biti ugrađene nepropusno i opremljene zasunima.

Članak 87.

Septička jama u skloništu mora biti izvedena i opremljena tako da su ispunjeni ovi uvjeti:

- 1) Veličina jame mora biti najmanje 1 m³ za skloništa do 100 osoba i najmanje 2 m³ za skloništa do 300 osoba;
- 2) pretočna jama mora biti zatvorena nepropusnim pokrivačem;
- 3) sredstva za crpljenje su na električni pogon, dodatno mogu biti na ručni pogon;
- 4) crpljenje se u pravilu izvodi u spoljnu kanalizaciju, dodatno se može predvidjeti i crpljenje na slobodni prostor.

Članak 88.

Otpadne vode, fekalije iz suhih toaleta i otpaci skupljaju se u namjenskim posudama u skloništu. Njihov volumen određuje se u ukupnoj količini za jedan dan u skloništu dopunske zaštite, odnosno za sedam dana u skloništu osnovne zaštite, po normativu:

- 1) za otpadne vode - 1 litra po osobi dnevno;
- 2) za fekalije - 1,3 litra po osobi dnevno;
- 3) za otpatke - 2 litra po osobi dnevno.

X - INSTALACIJE ZA PROVJETRAVANJE

1. Vrste i načini provjetravanja

Članak 89.

Skloništa moraju imati instalacije za prinudno provjetravanje na električni ili ručni pogon. Izuzetno, skloništa dopunske zaštite za smještaj do 50 osoba mogu biti i bez instalacija za prinudno provjetravanje.

Skloništa veća za smještaj više od 300 osoba moraju biti klimatizirana. U njima treba osigurati poseban kablovski vod za ventilacione uređaje koji je neovisan od ostalih instalacija ili je rezervni izvor napajanja.

U skloništimu treba osigurati prinudno provjetravanje, i to:

- 1) za osnovnu namjenu skloništa po propisima zaštite na radu i drugim propisima za provjetravanje radnih i drugih prostorija;
- 2) za zaštitnu funkciju skloništa sukladno odredbama ove uredbe.

Članak 90.

Sustavom za provjetravanje treba osigurati normalno i zaštitno provjetravanje skloništa, kao i brz prelaz s jednog načina provjetravanja na drugi ili u stanje izoliranosti skloništa.

Pod normalnim provjetravanjem podrazumjeva se dovodjenje zraka u sklonište, prečišćavanje od grube prašine i odvođenje iskorištenog zraka iz skloništa.

Pod zaštitnim provjetravanjem podrazumjeva se dovodjenje zraka u sklonište, prečišćavanje od grube prašine i radijacijskih, bioloških i kemijskih kontaminata i odvođenje iskorištenog zraka iz skloništa.

Pod stanjem izoliranosti podrazumjeva se hermetičko zatvaranje svih otvora u skloništu i prestanak rada uređaja za provjetravanje.

Članak 91.

Pri normalnom provjetravanju, ukupna količina zraka koja se dovodi u sklonište treba da iznosi najmanje 6,0 m³/h po jednoj osobi.

Pri zaštitnom provjetravanju, ukupna količina zraka koja se dovodi u sklonište treba da iznosi najmanje 2 m³/h po jednoj osobi.

U stanju izoliranosti skloništa vrijeme boravka ograničeno je količinom zraka u skloništu, računajući da je za jedan sat potrebno 1,5 m³ zračnog prostora za jednu osobu.

Članak 92.

Ukupnu količinu zraka iz članka 91. ove uredbe treba razdijeliti:

- 1) u prostor za uređaje - 10 m³/h po osobi koji pokreće uređaj;
- 2) u prostor za vodu - količina potrebna za jednokratnu izmjenu zraka na sat;
- 3) u prostorije za boravak - preostale količine zraka srazmjerno broju osoba u tim prostorijama.

Obvezno je redovito provjetravati ustavu ulaza prostora za otpatke i sanitarne prostorije.

Količina zraka iz stavka 2. ovog članka, razdjeljuje se:

- 1) u ustavu ulaza: 60% ukupno iskorištenog zraka;
- 2) u sanitarne prostorije: 40% ukupno iskorištenog zraka.

Članak 93.

Pri zaštitnom provjetravanju treba u sklonišnim prostorijama osigurati nadtlak od 50 do 200 Pa kod odvođenja iskorištenog zraka taj nadtlak treba osigurati:

- 1) ventilima za reguliranje nadtlaka između prostora za boravak i ekspanzione komore;
- 2) protuudarnim ventilima za reguliranje nadtlaka između ekspanzione komore i spoljnjih prostora.

Članak 94.

Sustav za provjetravanje skloništa mora imati elemente za dovod zraka, za zaštitu od udarnog vala, za podjelu zraka za

čišćenje zraka, za odvod zraka, za ispitivanje kvalitete zraka, a po potrebi i za prigušenje buke.

2. Otvori za dovodjenje i odvođenje zraka i elementi za zaštitu od udarnog vala

Članak 95.

Za dovodjenje i odvođenje zraka i kao elemente zaštite od udarnog vala treba koristiti:

- 1) usisne otvore i otvore za dovodjenje svježeg zraka u sklonište;
- 2) otvore za dovodjenje zraka iz skloništa;
- 3) protuudarne ventile;
- 4) protuudarne ventile za reguliranje nadtlaka;
- 5) ekspanzione komore.

Veličina svih napajanja i uređaja određuje se u pogledu potrebnih količina zraka po standardnim metodama za izračun provjetravanja.

Usisni otvori postavljaju se, u pravilu, u hodniku pomoćnog izlaza ili u okno pomoćnog izlaza, sukladno čl. 25. do 28. ove uredbe.

Članak 96.

Otvor za dovodjenje svježeg zraka u prostoriju za uređaje treba zaštititi od dejstva nadtlaka udarnog vala protuudarnim ventilom i ekspanzionom komorom pješčanoga filtra, otvor za odvođenje zraka van skloništa - protuudarnim ventilom za reguliranje nadtlaka koji su ugrađeni u vanjski zid ustave ulaza i odlagališta otpadaka.

Članak 97.

Otvore za dovodjenje i odvođenje zraka dijela instalacije za provjetravanje skloništa koji se koriste isključivo za osnovnu namjenu skloništa treba, u slučaju promjene u zaštitnu funkciju skloništa hermetički zatvoriti zasunima, kopcima, vratima, montažno - demontažnim pregradama i drugim elementima sukladno obimu zaštite skloništa.

Članak 98.

Instalacije i uređaji za zaštitu od udarnog vala moraju biti otporne sukladno obimu zaštite skloništa.

Promjena nadtlaka kod udarnog vala je linearna. Vrijeme trajanja pozitivne faze nadtlaka je linearno. Vrijeme trajanja pozitivne faze nadtlaka iznosi najviše tri sekunde - za nadtlak 100 kPa.

Kod djelovanja nadtlaka, elementi za zaštitu od udarnog vala treba da zadrže svoju funkciju.

Članak 99.

Protuudarnim ventilom treba da se osigura:

- 1) dovodjenje svježeg zraka u sklonište;
- 2) zatvaranje otvora za dovodjenje svježeg zraka u slučaju udarnog ili protuudarnog vala;
- 3) pri normalnom provjetravanju otpor ne može biti veći od 200 Pa.

Protuudarnim ventilom za reguliranje nadtlaka treba da se osigura:

- 1) odvođenje iskorištenog zraka iz skloništa;
- 2) za reguliranje nadtlaka u skloništu prema odredbi članka 93. ove uredbe;
- 3) zatvaranje otvora za odvođenje zraka;
- 4) zaštita otvora za odvođenje zraka od prodiranja udarnog vala u sklonište;
- 5) nadtlak koji je potreban za otvaranje ventila ne smije biti veći od 50 Pa.

Otvori za odvod zraka iz sklonišnih prostora u ustave i ekspanzione komore moraju biti opremljeni ventilima za reguliranje nadtlaka.

Ventil za reguliranje nadtlaka mora osigurati:

- 1) odvod zraka iz sklonišnog prostora u ustavu ili ekspanzionu komoru;
- 2) reguliranje nadtlaka u skloništu;
- 3) zatvaranje otvora za odvod zraka.

Članak 100.

Dužina uzidanih elemenata protivudarnih ventila i protivudarnih ventila za reguliranje nadtlaka mora biti usuglašena sa zaštitnim debljinama zidova u koje se ti ventili ugrađuju.

Dužine uzidanih elemenata protuudarnih ventila i protuudarnih ventila za reguliranje nadtlaka mogu se prilagoditi različitim debljinama zidova i tavanica sa montažnim nastavcima sa vanjske strane.

Sve cijevi treba ugraditi tijekom betoniranja zidova skloništa.

Članak 101.

Protuudarni ventili za reguliranje nadtlaka treba da budu izvedeni tako da se sami zatvaraju prema ekspanzionalnoj komori skloništa kad nadtlak udarnog vala dostigne vrijednost od 30 kPa, odnosno da se zatvaraju u suprotnom smjeru kad podtlak dostigne vrijednost od 15 kPa i da se, pošto prestane opterećenje, sami otvaraju, ne smanjujući nominalan protočni presjek.

Vrijeme zatvaranja protuudarnog ventila i protuudarnog ventila za reguliranje nadtlaka iznosi najviše 5 m/s - za nadtlak od 100 kPa.

3. Uredaji za dovod zraka

Članak 102.

Kao elemente za dovodenje zraka treba koristiti dovodne cjevovode za normalno i zaštitno provjetranje, brzo - zatvarajuće ventile, obilazne cjevovode, ventile za promjenu načina provjetranja i elastične veze.

Članak 103.

Otvor dovodnog cjevovoda za zaštitno provjetranje postavlja se na sabirni kanal rešetke pješčanog pretfiltra ili se priključuje na mehanički pretfiltrar.

Na dovodne cjevovode treba ugraditi brzozatvarajuće ventile za hermetičko zatvaranje protočnog presjeka.

U cjevovode i druge elemente filtroventilacionog sustava brzozatvarajuće ventile treba ugraditi sa standardnim priрубnicama, s vijcima i odgovarajućim dihtunzima.

Članak 104.

Zaobilazni cjevovod povezuje cjevovode za zaštitno i normalno provjetranje. Nominalne veličine zaobilaznog cjevovoda određuju se od protočnih količina zraka sa fleksibilnom spojnicom povezanom sa filtroventilacionim uređajem.

4. Instalacije i uređaji za prečišćavanje zraka

Članak 105.

Kao instalacije i uređaji za prečišćavanje zraka u skloništu treba koristiti pješčane predfiltre ili druge mehaničke predfiltre za grubu prašinu i filtere za RKB zaštitu, a mogu se koristiti i filtri za ugljični monoksid.

Članak 106.

Pješčani pretfiltrar koristi se pri zaštitnom provjetranju skloništa sam ili u vezi sa filtrom za RKB zaštitu i filtrom za ugljični-monoksid.

Pješčani pretfiltrar čine pješčane ispune smještene u sud i sabirni kanali s prorezima koji su smješteni na dnu pješčanog predfiltra.

Zidovi sabirnog kanala dimenzioniraju se na izvanredno opterećenje od 30 kPa i težinu ispunje uvećane za koeficijent K_1 iz članka 48. ove uredbe.

Za ispunu pješčanog pretfiltra mora se upotrijebiti prirodni ili drobljeni agregat za pripremanje betona frakcije 1 mm do 4 mm, ili 4 mm do 8 mm.

Ako se za ispunu upotrijebi agregat frakcije 1 mm do 4 mm, visina sloja ispunje treba da iznosi 80 cm, a ako se upotrijebi agregat frakcije 4 mm do 8 mm, visina sloja ispunje treba da iznosi 120 cm od gornje ivice sabirnog kanala.

Pješčani predfiltre čine jedinice osnove 1 m x 1 m ili 1 m x 2 m.

Broj jedinica pješčanih predfiltra određuje se prema protoku zraka za zaštitno provjetranje skloništa koje iznosi za 1m² površine:

- 1) 50 m³/h - za pješčanu ispunu Φ 1 mm do 4 mm;
- 2) 100 m³/h - za pješčanu ispunu Φ 4 mm do 8 mm.

Članak 107.

Efikasnost prečišćavanja zraka filtrom za grubu prašinu uvjetuje se zadržavanjem čestica prašine za najmanje 80%, a određuje se po jednoj od priznatih metoda.

Početni otpor strujanja zraka pri nominalnim protocima treba da iznosi najviše 100 Pa.

Filtri za grubu prašinu treba da podnesu nadtlak od 10 kPa bez narušavanja funkcije.

5. Instalacije i uređaji za raspodjelu zraka

Članak 108.

Kao instalacije i uređaje za raspodjelu zraka u skloništu treba koristiti ventilacione uređaje, anemostate, cjevovode za raspodjelu zraka, prigušivače buke, zasune za zrak i ventile za reguliranje nadtlaka.

Članak 109.

U skloništa treba ugrađivati ventilacione uređaje koji, pored električnih, imaju i ručni ili nožni pogon i koji osiguravaju neprekidni rad u trajanju od najmanje 400 sati.

Pogonska snaga na ručici za pokretanje ventilacionog uređaja ne smije prelaziti 60W i pri 30 do 45 obrtaja u minuti.

Veličina i broj ventilacionih uređaja određuje se ovisno od potrebne količine zraka.

Za raspodjelu zraka u skloništu treba koristiti anemostate koji svojom konstrukcijom omogućuju reguliranje količine zraka koji ulazi.

Članak 110.

Nivo buke u praznoj prostoriji za boravak ne smije da prelazi 65 dB.

Buka se mjeri na sredini prazne prostorije za boravak na 1,5 m od poda.

Za prigušivanje nedozvoljene buke, u cjevovode za raspodjelu zraka moraju se ugraditi standardni prigušivači.

6. Instalacije i uređaji za kontrolu sustava za provjetranje skloništa

Članak 111.

Kao instalacije i uređaje za kontrolu sustava za provjetranje skloništa treba koristiti mjerače protoka zraka, mjerače nadtlaka, termometre, detektor ugljičnog monoksida i po potrebi druge elemente za kontrolu i druge detektore.

Članak 112.

Ventilacione uređaje treba opremiti mjeračem protoka zraka za kontinuiranu kontrolu protoka zraka pri normalnom i zaštitnom provjetranju.

Članak 113.

Mjerač nadtlaka treba postavljati u prostoriju za smještaj ventilacionih uređaja ili u njegovu neposrednu blizinu.

Područje mjerenja mjerača nadtlaka treba da iznosi od 0 do 1500 Pa.

Mjerač nadtlaka povezuje se s vanjskom atmosferom preko cijevi.

Priključni otvor mjerača nadtlaka treba da ima hermetički zatvarač.

7. Svojstva korištenog materijala

Članak 114.

Materijal za izradu elemenata sustava za provjetranje mora biti elastičan, žilav i negoriv.

Materijal za izradu elemenata za zaštitu od udarnog vala treba da bude otporan na toplotno opterećenje od 473 K u trajanju od 180 minuta.

Članak 115.

Materijali koji se upotrebljavaju za zaštitu elemenata sustava za provjetranje od korozije moraju ispunjavati uvjete iz članka 66. ove uredbe.

8. Postupak i način kontroliranja i verifikacije svojstva, karakteristika i kvalitete elemenata sustava za provjetranje i ostalih elemenata skloništa

Članak 116.

Nakon završene montaže sustava za provjetranje i opreme za zatvaranje otvora u skloništu treba provjeriti:

- 1) količinu zraka za normalno i zaštitno provjetravanje koja se dovodi u sklonište kroz otvore za dovod zraka pri strojnom i ručnom pogonu i to tako da se u obzir uzmu svi otpori odnosno njihovi simulatori (filtri za kolektivnu zaštitu, pješčani predfilter);
- 2) djelovanje ventila za reguliranje nadtlaka i protuudarnih ventila za reguliranje nadtlaka te dostignuti nadtlak u skloništu pri zaštitnom ventiliranju;
- 3) funkcije svih elemenata sustava za zračenje skloništa;
- 4) nivo buke;
- 5) uvjetno trajanje nadtlaka.

Članak 117.

Uvjetno trajanje nadtlaka određuje se mjerenjem opadanja nadtlaka od početnog $P_1=250$ Pa na $P_2= 50$ Pa u zatvorenom prostoru boravka ako su zatvoreni svi otvori za kretanje i drugi otvori u skloništu. Uvjetno trajanje nadtlaka u intervalu $P_1=250$ Pa do $P_2= 50$ Pa u vremenskom intervalu od 15 minuta ne smije biti veći od 60%.

XI - ELEKTROENERGETSKE I KOMUNIKACIJSKE INSTALACIJE I UREĐAJI

1. Instalacije u skloništu

Članak 118.

Skloništa moraju da imaju instalacije za:

- 1) osnovnu rasvjetu;
- 2) rezervno osvjetljenje;
- 3) snagu;
- 4) telekomunikacijske uređaje.

Elektroenergetski i komunikacijski uređaji i instalacije u skloništim moraju ispunjavati i uvjete za vlažne prostorije te posebne zahtjeve zbog mogućih vibracija i impulsa u slučaju eksplozija.

2. Izvori električne energije

Članak 119.

Električni potrošači u skloništu napajaju se iz distributivne električne mreže, rezervnog izvora električne energije u objektu ili vlastitog rezervnog izvora električne energije.

Za rezervni samostalni izvor koriste se agregati na motorni pogon. Dovod i odvod zraka za motorni pogon mora biti izveden odvojeno od sustava za provjetravanje skloništa.

Pomoćna rasvjeta može se napajati ručnim električnim generatorom ili pomoćnim akumulatorima, svjetilkama koje osiguravaju najmanje tri sata električne energije iz vlastitog akumulatora.

Ako u objektu u kome se nalazi sklonište postoji rezervni izvor električne energije mora se i sklonište napajati iz toga izvora električne energije.

3. Elektroenergetske instalacije

Članak 120.

Razvodni ormar električne energije u skloništu mora biti u prostoru za uređaje ili u hodniku ako je dovoljno širok za nesmetano kretanje.

Prolazi kablova električnih instalacija kroz spoljne zidove i zidove ekspanzionih komora moraju biti nepropusni za plin.

Članak 121.

Prekidači pomoćne rasvjete moraju se vidno razlikovati od drugih prekidača po obliku ili oznakama.

Članak 122.

Broj električnih priključnica određuje se po normativu, jedan komad na svakih 25 osoba, a ne manje od dva komada u prostoriji za boravak.

4. Osvjetljenje

Članak 123.

Najmanja prosječna osvjetljenost pri osnovnom osvjetljenju prostorija za boravak i uređaja mora biti 80 luksa, a za ostale prostorije 50 luksa.

Osvjetljenje mora biti prostor ispred ulaza u sklonište i pomoćni izlaz.

Članak 124.

Kao pomoćno osvjetljenje koriste se svjetiljke čiji svjetlosni izvor ima snagu od $0,2 \text{ W/m}^2$ osnove, pri čemu snaga jedne svjetiljke ne smije biti manja od 5W. Površina osnove koja osvjetljava jednom svjetiljkom pomoćnog osvjetljenja ne može biti veća od 50 m^2 .

Svjetiljke osnovnog i pomoćnog osvjetljenja moraju biti zaštićene od mehaničkih oštećenja.

Svjetiljke pomoćnog osvjetljenja uključuju se centralno za prostorije za boravak, a za ostale prostorije - lokalno.

5. Komunikacijski uređaji

Članak 125.

Telefonsku instalaciju za vezu sa mjesnom telefonskom kablovskom mrežom treba izvesti u prostoriji za boravak.

Članak 126.

Kablovsko napajanje za prijem radiosignala treba izvesti od priključka za antenu do priključka potrošača koji treba da bude u prostoriji za boravak.

Priključci korisnika moraju biti označeni simbolom za prijemne antene.

Antena mora biti napravljena za prijem opsega vrlo visokih frekvencija - VHF, FM, montažnog tipa, u obliku šta pa i sukladno planu radio - veza u sustavu zaštite i spašavanja.

Za učvršćivanje antene treba sa spoljne strane rezervnog ulaza predvidjeti odgovarajući nosač.

Članak 127.

Sva oprema u skloništu mora pored odredbi ove uredbe biti sukladna važećim propisima i standardima.

Članak 128.

Skloništa iz članka 50. stavak 2. Zakona o zaštiti i spašavanju, koja štite od mehaničkih dejstava, mogu štiti i od toplotnih, kemijskih i radijacijskih dejstava, ako ispunjavaju uvjete iz odredbi čl. 12., 15., 16., i 17 ove uredbe.

Članak 129.

Za skloništa dopunske zaštite nije obvezna instalacija za prisilno provjetravanje, pješčani predfilter i filter za RKB zaštitu. Zbog toga se kod skloništa dopunske zaštite prema potrebi planski koriste odredbe čl. 89. do 117. ove uredbe.

Površina prostora za boravak u skloništim dopunske zaštite određena je po normativu 2 m^2 po osobi.

XII - ZAKLONI

Članak 130.

Kao zaklon za zaštitu stanovništva od ratnih dejstava smatra se djelomično zatvoren prostor, koji je izgrađen ili prilagođen tako da po svom funkcionalnom rješenju, konstrukciji i oblikovanju pruža ograničenu zaštitu od ratnih dejstava.

Član 131.

Zakloni, zavisno od mjesta na kome se grade, mogu biti:

- 1) samostalni zakloni izvan objekata (u daljnjem tekstu: zakloni izvan objekata), i to:
 - otvoreni rovovi;
 - pokriveni rovovi;
 - jame;
 - prirodni i vještački objekti (spilje, vrtače, uvale, napuštene rudničke jame, tuneli, podvoznjaci i sl.);
- 2) zakloni u pogodnim ukopanim ili djelomično ukopanim prostorijama postojećih i novih objekata (u daljnjem tekstu: zakloni u objektima), i to:
 - zakloni u zgradama i individualnim stambenim objektima;
 - zakloni u drugim građevinskim objektima.

Zakloni iz stavka 1. točka 1. ovoga članka, zavisno od nivoa tla, mogu biti: podzemni, ukopani, djelomično ukopani i nadzemni.

Otvoreni rovovi i pokriveni rovovi mogu biti: duboki, plitki ili izdignuti.

Zakloni iz stavka 1. točka 2. ovoga članka, podrazumjevaju podrumske prostorije, potpuno ili djelomično ukopane u tlo. Ovi

zakloni moraju biti projektirani i izgrađeni sukladno odredbama čl. 46. do 63. ove Uredbe.

Članak 132.

Zakloni se moraju graditi na mjestima koja nisu neposredno ugrožena od drugih objekata, postrojenja, materijala i predmeta, koji mogu za zaklone predstavljati izvor opasnosti.

Zakloni izvan objekata moraju biti lako pristupačni.

Odstojanje od zaklona do najudaljenijeg mjesta sa koga se vrši zaposjedanje zaklona iznosi najviše 250 m.

Vertikalna udaljenost računa se trostruko.

Članak 133.

Zakloni izvan objekata izgrađuju se na mjestima koja su izvan dometa ruševina susjednih objekata.

Zakloni u objektima iz članka 131. stavak 1. točka 2. ove uredbe izgrađuju se tako da imaju izlaz izvan dometa ruševina, odnosno izlaz neposredno povezan sa susjednim objektom.

Članak 134.

Položaj zaklona izvan objekata treba odrediti na slobodnim površinama izvan trasa podzemnih instalacija (vodovodnih, kanalizacionih, plinskih, telefonskih, grejnih, električnih i dr.).

Članak 135.

Otvoreni rovovi i pokriveni rovovi izgrađuju se za smještaj najviše 60 osoba, s tim da u jednom dijelu rova, koji se prostire pravolinijski, ne smije da bude smješteno više od 15 osoba.

Jame se izgrađuju za individualni smještaj.

Kapacitet zaklona u objektima određuje se zavisno od vrste, otpornosti i položaja objekta u kome se zaklon nalazi.

Članak 136.

Zakloni se, u pravilu, uređuju za sjedenje, osim otvorenih rovova koji se izgrađuju za stajanje.

Otvoreni rovovi i pokriveni rovovi treba da budu izvedeni tako da se mogu u docnijim fazama izgradnje prilagoditi za skloništa dopunske zaštite.

Članak 137.

Osnovni dijelovi otvorenih rovova i pokrivenih rovova izgrađuju se po izlomljenoj trasi čiji prijelomni ugao iznosi od 90 do 120°.

Međusobna udaljenost zaklona ne može biti manja od 15 m.

Zakloni moraju imati ulaz, odnosno izlaz, prostor za boravak i toalet.

Članak 138.

Zakloni za smještaj preko 50 osoba moraju imati rezervni izlaz.

Ulaz u zaklon može biti horizontalan ili u nagibu sa rampom, odnosno stepenicama.

Svjetla širina ulaznog otvora u zaklonu treba da iznosi najmanje:

- 1) za 50 osoba - 62,5 cm;
- 2) za 100 osoba - 80 cm;
- 3) za 150 osoba - 100 cm;
- 4) za 200 osoba - 25 cm.

Otvoreni rovovi i pokriveni rovovi za smještaj do 15 osoba moraju imati jedan ulaz, a za smještaj preko 15 osoba moraju imati dva ulaza postavljena na suprotnim krajevima.

Osa ulaza u rov, postavlja se, u pravilu, upravno na pravac trase rova.

Svjetla širina ulaza u rov jednaka je širini rova i mora biti usklađena sa Uredbom iz članka 22. ove uredbe.

Članak 139.

Prostor za boravak u zaklonima u objektima iznosi 1,5 m² površine osnove po jednoj osobi, a u rovu iznosi 60 cm dužine rova po jednoj osobi.

Visina zaklona u objektima osigurava se zavisno od dimenzije objekta u kome se zaklon nalazi.

Visina rova iznosi najmanje 190 cm.

Svjetla širina rova iznosi, i to:

- 1) za stajanje - pri dnu 40 cm, a pri vrhu 70 cm
- 2) za sjedenje - pri dnu 80 cm, a pri vrhu 110 cm.

Članak 140.

U zaklonima treba predvidjeti jedan toalet za 30 osoba. Toaleti se osiguravaju kao septička jama ili kao toaletna posuda.

Septičke jame grade se u otvorenim rovovima i pokrivenim rovovima.

Volumen septičke jame, odnosno broj toaletnih posuda određuje se po normativu 1,3 litra na dan po jednoj osobi.

Toaletni prostori u otvorenim rovovima i pokrivenim rovovima treba da budu u vidu niša koje su od prostora za boravak odvojene lakom pregradom.

Članak 141.

Za izradu zaklona iz članka 131. stavak 1. točka 2. ove uredbe mogu se upotrijebiti sve vrste građevinskog materijala.

Članak 142.

Zaštitne osobine zaklona iz članka 131. stavak 1. točka 2. ove uredbe osiguravaju se:

- 1) dimenzioniranjem elemenata konstrukcije prema odredbama važećih tehničkih propisa u građevinarstvu. Pri proračunu za stanje granične otpornosti parcijalni koeficijent sigurnosti za naročito opterećenje iznosi = 1.0. Ukoliko se proračun vrši po metodi dopuštenih napona dozvoljeni naponi za neočekivana dejstva mogu se uvećati do 50%.
- 2) debljinom elemenata konstrukcije zavisno od vrste upotrijebljenog materijala:
 - od betona - debljine najmanje 20 cm;
 - od opeke ili kamena-debljine najmanje 40 cm;
 - od pijeska ili šljunka-debljine najmanje 70 cm;
 - od zbijene zemlje-debljine najmanje 80 cm;
 - od oble građe debljine najmanje 40 cm.

Kod slojevitih konstrukcija izgrađenih od raznorodnih materijala, ukupna debljina slojeva mora odgovarati ekvivalentnoj debljini bilo kog materijala iz stavka 1. točke 2. ovog članka.

Članak 143.

Pod zaklona treba, u pravilu, da se nalazi najmanje 30 cm iznad nivoa podzemne vode.

Otvoreni rovovi i pokriveni rovovi treba da imaju uzdužni pad, a po potrebi, i drenažni kanal na dnu rova.

Vodu koja se sakuplja u rovu treba odvoditi izvan rova ili u drenažne jame, odnosno u bunare koji se postavljaju na najniža mjesta rova.

Drenažna jama za prikupljanje vode mora biti pokrivena, ako nije ispunjena šljunkom ili drugim poroznim materijalom.

Od površinske vode rovove treba osigurati izradom kanala na odstojanju 2 do 3 m od ivice rova.

Članak 144.

U pokrivenim rovovima treba izvesti hidroizolaciju, ako za to postoje uvjeti. Hidroizolaciju treba izvesti uobičajenim postupcima u građevinarstvu ili improvizacijom priručnim sredstvima.

Članak 145.

U zaklonima treba predvidjeti najnužniju opremu za samospašavanje.

U zaklonima se koristi individualna oprema za boravak, posude za hranu i vodu, oprema za prvu pomoć i minimum obveznih sredstava za osobnu zaštitu od ratnih dejstava.

XIII - KONTROLA I ODRŽAVANJE OPREME, INSTALACIJA I UREĐAJA U SKLONIŠTU

1. Oprema skloništa, instalacije i uređaji

Članak 146.

Oprema skloništa, instalacije i uređaji su:

- 1) oprema za zatvaranje otvora za kretanje;
- 2) instalacije i uređaji za odvod zraka i elementi za zaštitu od udarnog vala;
- 3) instalacije i uređaji za dovod zraka;
- 4) instalacije i uređaji za čišćenje zraka;
- 5) instalacije i uređaji za raspodjelu zraka;
- 6) instalacije i uređaji za kontrolu sustava za provjetranje.

2. Imenovanje tijela za pregled skloništa

Članak 147.

Tehničke i kontrolne preglede i izdavanje uporabnih dozvola za skloništa može vršiti nadležni tijelo, odnosno općinska služba za upravu, sukladno čl. 48. do 50. Zakona o građenju.

Nadležno tijelo iz stavka 1. ovoga članka, mora ispunjavati sve uvjete iz članka 50. Zakona o građenju.

3. Tehničko ispitivanje

Članak 148.

Tehničko ispitivanje se obavlja za novoizgrađena skloništa osnovne zaštite, i to:

- 1) tehničko ispitivanje tijekom gradnje;
 - 2) tehničko ispitivanje po završetku gradnje.
- Tehničko ispitivanje skloništa obuhvaća:
- 1) pregled konstrukcije;
 - 2) pregled opreme za zatvaranje otvora za kretanje;
 - 3) pregled instalacija i uređaja za odvod zraka i elemenata za zaštitu od udarnog vala;
 - 4) pregled instalacija i uređaja za dovod zraka;
 - 5) pregled instalacija i uređaja za čišćenje zraka;
 - 6) pregled instalacija i uređaja za raspodjelu zraka;
 - 7) pregled instalacija i uređaja za kontrolu sustava za provjetravanje;
 - 8) pregled elektroenergetskih i drugih instalacija;
 - 9) pregled opreme za boravak.

Kod tehničkog pregleda skloništa moraju se provjeriti još i:

- 1) zapisnici mjerenja električnih i strojnih uređaja, instalacija i kanalizacije;
- 2) potvrda o izvršenoj reviziji projektne dokumentacije za skloništa;
- 3) naputak za korištenje skloništa;
- 4) naputak za održavanje skloništa.

Ispitivanje iz stavka 1. ovoga članka, vrši se sukladno odredbama čl. 48. do 60. Zakona o građenju.

Članak 149.

Jedan izvod zapisnika o izvršenom tehničkom pregledu predviđenog u odredbama čl. 48. do 60. Zakona o građenju, dostavlja se i kantonalnoj upravi civilne zaštite i općinskoj službi civilne zaštite.

4. Održavanje skloništa i kontrolni pregled skloništa

Članak 150.

Skloništa se moraju redovito održavati. Korisnik skloništa mora imati knjigu održavanja, u koju se unose podatci o tijelu koji ima nadležnost nad skloništem i korisniku skloništa, o kontrolnim ispitivanjima, izvršenim inspeksijskim pregledima i mjerama koje treba poduzeti za saniranje nedostataka u slučaju utvrđivanja nedostataka koji narušavaju zaštitnu funkciju skloništa.

Kantonalna uprava civilne zaštite svojim općim aktom regulirat će način održavanja i korištenja javnih skloništa u miru, u skladu sa člankom 59. stavak 2. i člankom 60. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Općim aktom iz stavka 2. ovoga članka, utvrđuje se i visina zakupnine sukladno članku 60. stavak 1. Zakona o zaštiti i spašavanju.

Ukoliko je korisnik skloništa prilikom sklapanja ugovora o zakupu skloništa sa kantonalnom upravom civilne zaštite, prihvatio uvjete za saniranje, adaptiranje, održavanje i sl. iznos zakupnine će se umanjiti za tu vrijednost.

Visinu troškova iz stavka 4. ovog članka, korisnik skloništa dokazuje priloženim računima, važećim certifikatima i kod kontrolnog ispitivanja utvrđenim stanjem.

Pored uvjeta iz stavka 4. ovog članka, zakupnina se mu svesti na najmanji iznos ili se ne bi trebala naplaćivati, ako skloništa koriste (udruženja ratnih vojnih invalida ili organizacije koje u svojim programima rada imaju utvrđene zadaće i al. vnosti za zaštitu i spašavanje i sl.), pod uvjetom da se skloništa redovito održavaju u ispravnom i funkcionalnom stanju.

Članak 151.

Kontrolni pregled skloništa osnovne i dopunske zaštite obavlja se svake pete godine. Temeljem kontrolnog pregleda

skloništa iz stavka 1. ovoga članka, izrađuje se zapisnik o tehničkoj ispravnosti skloništa.

Ukoliko se ustanove nedostatci prilikom pregleda iz stavka 1. ovog članka, u zapisnik se unose nedostatci sa rokovima za otklanjanje tih nedostataka. Provjera otklanjanja nedostataka je obvezna i zapisnički se konstatira.

Ukoliko se prilikom kontrolnog pregleda konstatira da propisana sanitarna, vatrogasna i samospasilačka, kao i oprema za boravak nisu u ispravnom i dostatnom stanju, to se zapisnički se konstatira i nalaže da se pomenuta oprema i sredstva nabave u roku od 90 dana za postojeća skloništa, a za novoizgrađena skloništa ova sredstva se moraju nabaviti u roku od 90 dana od dana izdavanja uporabne dozvole.

Kontrolni pregled iz stavka 1. ovoga članka, obuhvata preglede iz članka 148. ove uredbe i funkcionalno ispitivanje skloništa (samo kod skloništa osnovne zaštite).

Članak 152.

Po jedan primjerak zapisnika iz članka 151. stavak 1. ove uredbe, dostavlja se kantonalnoj upravi civilne zaštite i općinskoj službi civilne zaštite.

XIV - NADZOR NAD PRIMJENOM OVE UREDBE

Članak 153.

Nadzor nad primjenom ove uredbe vrši Federalno ministarstvo prostornog uređenja i okoliša i kantonalno ministarstvo nadležno za poslove prostornog uređenja i okoliša, svaki po pitanju iz svoje nadležnosti s tim što u kontroli sudjeluju i predstavnici kantonalne uprave civilne zaštite, za skloništa za koja je nadležna ta uprava, a za ostala skloništa predstavnik općinske službe civilne zaštite.

Na području na kome se za izgradnju skloništa koriste opći propisi iz oblasti gradnje objekata, nadležan je inspektor kantonalnog ministarstva nadležnog za poslove prostornog uređenja i okoliša.

XV - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 154.

Za skloništa izgrađena do stupanja na snagu Zakona o zaštiti i spašavanju, koja nemaju uporabnu dozvolu, provest će se postupak za izdavanje ove dozvole sukladno odredbama čl. 48. do 60. Zakona o građenju i članka 151. ove uredbe.

Članak 155.

Blokovska, kućna i skloništa u gospodarskim društvima koja nisu privatizirana, a koja su izgrađena do stupanja na snagu Zakona o zaštiti i spašavanju, moraju se prilagoditi odredbama ove uredbe.

Kada se izvrši prilagodavanje skloništa iz stavka 1. ovog članka, prema odredbama ove uredbe, ta skloništa postaju javna skloništa ili skloništa dopunske zaštite, zavisno od nalaza kontrolnog ispitivanja koje se izvrši sukladno članku 154. ove uredbe.

Nadzor nad prilagodavanjem skloništa iz stavka 1. ovog članka, vrši kantonalna uprava civilne zaštite, odnosno općinska služba civilne zaštite, svaki u odnosu na skloništa koja im pripadaju.

Kontrolno ispitivanje iz članka 154. ove uredbe i prilagodavanje skloništa iz stavka 1. ovoga članka, izvršit će se najkasnije u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ove uredbe.

Troškove kontrolnog ispitivanja snosi kantonalna uprava civilne zaštite.

Članak 156.

Kantoni i općine su dužni u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ove uredbe, uskladiti svoje propise o građenju odredbama ove uredbe.

Članak 157.

Danom stupanja na snagu ove uredbe prestaje primjena vilenika o tehničkim normativima za izgradnju skloništa (Lužbeni list SFRJ", broj 55/83).

Članak 158.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja
u "Službenim novinama Federacije BiH".

V broj 158/05
23. ožujka 2005. godine
Sarajevo

Premijer
dr. **Ahmet Hadžipašić**, v.r.

uređenju ("Službene novine Federacije BiH", broj 52/02)" zamjenjuju se riječima: "Zakona o prostornom planiranju i korišćenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/06 - u daljnjem tekstu: Zakon o prostornom planiranju)", a u petom redu iza riječi: „63/04)" dodaju se riječi: " i kantonalni propisi u prostornom planiranju i građenju".

Članak 3.

U članku 4. stavak 1. u prvom redu iza riječi "skloništa", dodaju se riječi "i zaklona".

U stavku 2. u trećem redu iza riječi "skloništima" dodaju se riječi: "i zaklonima", a u četvrtom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: „i zaklona".

U stavku 3. u prvom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zaklona".

U stavku 6. u drugom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zakloni".

U stavku 7. u drugom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zaklona".

U stavku 8. u drugom redu iza riječi "skloništa", dodaju se riječi: "i zaklone", u četvrtom redu točka se briše i dodaju riječi: "odnosno općinska služba civilne zaštite u suradnji sa općinskom službom za upravu koja je nadležna za poslove prostornog uređenja".

Iza stavka 8. dodaje se novi stavak 9. koji glasi:

"Zavisno od razine donošenja planskih dokumenata prostornog uređenja iz odredbi ovoga članka, suglasnosti iz članka 4. stavak 8. ove Uredbe daju tijela uprave nadležna za poslove prostornog uređenja na čijoj se razini donose ti dokumenti".

Članak 4.

U članku 6. stavak 2. u trećem redu iza riječi "uređenje" dodaju se riječi: "odnosno općinsko tijelo uprave nadležno za poslove prostornog uređenja", a u četvrtom redu točka se zamjenjuje zarezom i dodaju riječi: "odnosno općinske službe civilne zaštite".

Članak 5.

U članku 7. stavak 1. u prvom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zakloni".

U stavku 2. u drugom redu iza riječi: "čl. 24. do 29. Zakona o građenju" zamjenjuju se riječima: "odredbama čl. 24. do 28. Zakona o prostornom planiranju".

Iza stavka 2. dodaju se novi st. 3. i 4. koji glase:

"Suglasnost na projektnu dokumentaciju iz stavka 1. ovoga članka daje služba civilne zaštite općine.

Za objekte iz stavka 1. ovoga članka koji su od značaja za županiju - suglasnost iz stavka 3. ovoga članka daje županijska uprava civilne zaštite, a za objekte iz članka 40. Zakona o prostornom planiranju, suglasnost iz stavka 3. ovoga članka daje Federalna uprava civilne zaštite".

Članak 6.

U članku 8. stavak 1. u prvom redu iza riječi "Županija" dodaje se zarez i riječi: "odnosno općina", a u drugom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zaklona".

Članak 7.

U članku 47. stavak 2. alineja 1. iza riječi "zaštite" dodaju se riječi: "i zaklone".

Članak 8.

U članku 83. stavak 2. u sedmom redu iza broja "23/04" dodaju se: riječi: " i 58/06".

Članak 9.

Članak 130. mijenja se i glasi:

"Zaklon za zaštitu stanovništva smatra se zatvoren prostor, koji je izgrađen ili prilagođen tako da po svom funkcionalnom rješenju, konstrukciji i obliku pruža ograničenu zaštitu stanovništva od rušenja".

Članak 10.

U članku 131. stavak 4. u četvrtom redu; broj "63" zamjenjuje se brojem: "50".

703

Na temelju članka 52. stavak 5. i članka 61. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća ("Službene novine Federacije BiH", broj 39/03 i 22/06), te članka 111. stavak 3. i članka 112. stavak 4. Zakona o planiranju i korišćenju zemljišta na razini Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 2/06), Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na usuglašen prijedlog Federalne uprave civilne zaštite i Federalnog ministarstva prostornog uređenja, donosi

UREDBU

O IZMJENAMA I DOPUNAMA UREDBE O MJERILIMA, KRITERIJIMA I NAČINU IZGRADNJE SKLONIŠTA I TEHNIČKIM NORMATIVIMA ZA KONTROLU ISPRAVNOSTI SKLONIŠTA

Članak 1.

U Uredbi o mjerilima, kriterijima i načinu izgradnje skloništa i tehničkim normativima za kontrolu ispravnosti skloništa ("Službene novine Federacije BiH", broj 21/05) u nazivu u drugom i trećem redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: „i zaklona".

Članak 2.

U članku 1. stavak 1. u drugom, trećem i četvrtom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi „i zaklona".

U stavku 2. u prvom redu iza riječi "skloništa" dodaju se riječi: "i zaklona", a u drugom redu riječi: "Zakona o prostornom

Članak 11.

U članku 147. stavak 1. mijenja se i glasi:

"Tehničke i kontrolne preglede i izdavanje odobrenja za uporabu za skloništa, može vršiti nadležno tijelo uprave, koje je izdalo odobrenje za građenje, sukladno važećim propisima o građenju".

U stavku 2. u drugom redu riječi: "iz članka 50. Zakona o građenju" zamjenjuju se riječima: "iz članka 68. Zakona o prostornom planiranju, odnosno kantonalnih propisa o prostornom planiranju i građenju".

Članak 12.

U članku 148. stavak 2. u drugom redu riječi: „čl. 48. do 60. Zakona o građenju" zamjenjuju se riječima: "stavka 2. članka 68. Zakona o prostornom planiranju, odnosno županijskim propisima o prostornom planiranju i građenju".

Članak 13.

U članku 149. u drugom redu riječi: "predviđenog u odredbama čl. 48. do 60. Zakona o građenju" brišu se.

Članak 14.

U članku 150. stavak 2. mijenja se i glasi:

"Županijska uprava civilne zaštite svojim općim aktom regulirat će način održavanja i korištenja javnih skloništa u miru, za objekte koji su od posebnog značaja za kanton, a općinska služba civilne zaštite za ostala skloništa, odnosno zaklone, sukladno članku 59. stavak 2. i članku 60. Zakona o zaštiti i spašavanju".

Članak 15.

U članku 151. stavak 1. u prvom redu iza riječi "zaštite" dodaju se riječi: "i zaklona".

Članak 16.

U članku 153. stavak 1. i drugom i trećem redu riječi: „i okoliša" brišu se, u petom redu riječi: "za skloništa" zamjenjuju se riječima: "za javna skloništa u objektima od značaja za kanton", u šestom i sedmom redu riječi: „a za ostala skloništa predstavnik općinske službe civilne zaštite" zamjenjuju se riječima: "a za druga javna skloništa na području općine i ostala skloništa za koja su nadležni, predstavnici službi civilne zaštite općina".

U stavku 2. u četvrtom redu riječi: „i okoliša" brišu se.

Članak 17.

U članku 154. u trećem i četvrtom redu riječi: „čl. 48. do 60. Zakona o građenju" zamjenjuju se riječima: "čl. 66. do 77. Zakona o prostornom planiranju, odnosno županijskim propisima o prostornom planiranju i građenju".

Članak 18.

U članku 155. stavak 2. u trećem redu iza riječi: "zaštite" dodaju se riječi "ili zakloni".

Iza stavka 2. dodaju se novi st. 3., 4. i 5. koji glase:

"Skloništa iz stavka 1. ovoga članka koja i nakon prilagođavanja ne zadovoljavaju kriterije utvrđene u odredbama ove Uredbe za skloništa osnovne i dopunske zaštite ili zaklone ne mogu biti skloništa, odnosno zakloni i takva skloništa se brišu iz evidencije skloništa, odnosno zaklona.

Odluku o prilagođavanju skloništa iz stavka 1. ovoga članka, na prijedlog službe civilne zaštite općine i općinske službe za upravu nadležne za prostorno i urbanističko planiranje, donosi općinski načelnik, a za objekte koji su od posebnog značaja za kanton, na prijedlog županijske uprave civilne zaštite, donosi Vlada kantona.

Zahtjev za prilagođavanje skloništa iz stavka 1. ove Uredbe, koja su od značaja za kanton, nadležnom tijelu iz članka 147. ove Uredbe, podnosi županijska uprava civilne zaštite, a za ostala skloništa na području općine služba civilne zaštite općine".

Dosadašnji stavak 4. mijenja se i glasi:

"Kontrolno ispitivanje iz članka 154. ove Uredbe izvršit će se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ove Uredbe, a prilagođavanje iz stavka 1. ovoga članka vršit će se sukladno raspoloživim financijskim sredstvima i dugoročnim programom i godišnjim planom izgradnje skloništa, koje donose kantoni i općine".

U dosadašnjem stavku 5. u drugom redu, iza riječi "zaštite" dodaju se riječi: "i služba civilne zaštite općine".

Dosadašnji st. 3., 4. i 5. postaju st. 6., 7. i 8.

Članak 19.

Ova Uredba stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

V broj 556/07

22. kolovoza 2007. godine
Sarajevo

Premijer
dr. **Nedžad Branković**, v. r.